

OPINIA

dotycząca programu nauczania języka polskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej

Informacje podstawowe

Nazwa programu	<i>Moim zdaniem. Program nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej</i>
Seria	<i>Moim zdaniem</i>
Wydawnictwo	Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe
Autorki serii	Ewa Kędzior, Małgorzata Solarska, Irmina Żarska
Autorka programu	Katarzyna Polak
Przedmiot i etap edukacyjny	język polski, szkoła podstawowa, klasy IV–VIII

Podstawa prawna i zakres opinii

Przedłożony do zaopiniowania program nauczania języka polskiego został opracowany w odniesieniu do nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, określonej w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, Dz.U. z 2026 r. poz. 378. Program uwzględnia również kierunek zmian wynikający z reformy *Kompas Jutra* oraz etapowy sposób wdrażania nowych rozwiązań programowych od roku szkolnego 2026/2027.

Niniejsza opinia dotyczy programu nauczania języka polskiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, powiązanego z serią podręczników *Moim zdaniem*. Odwołania do serii podręcznikowej traktuję jako element kontekstu metodycznego i obudowy dydaktycznej programu, nie zaś jako odrębną recenzję podręczników.

Program ma charakter etapowy: szczegółowo opisuje realizację treści w klasie IV, natomiast dla klas V–VIII przedstawia układ ramowy i perspektywiczny. Takie rozwiązanie jest uzasadnione harmonogramem wdrażania reformy oraz planem wydawniczym serii, wymaga jednak systematycznego uzupełniania i doprecyzowywania programu w kolejnych latach, wraz z publikacją następnych części podręczników i materiałów metodycznych. Nie wpływa to negatywnie na ogólną ocenę programu, ale stanowi ważną uwagę wdrożeniową dla nauczycieli i szkół korzystających z serii.

Ocena zgodności z podstawą programową

Po analizie programu stwierdzam, że dokument uwzględnia wymagania i kierunek nowej podstawy programowej dla języka polskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej. Treści zostały uporządkowane wokół najważniejszych obszarów kształcenia polonistycznego: komunikacji, odbioru tekstów kultury, świadomości językowej, tworzenia wypowiedzi, autorefleksji i budowania tożsamości, edukacji medialnej oraz praktyk lekturowych.

Takie uporządkowanie treści odpowiada współczesnemu rozumieniu edukacji polonistycznej. Język polski nie jest tu traktowany wyłącznie jako przedmiot służący opanowaniu terminów, reguł i listy lektur, ale jako przestrzeń rozwijania kompetencji czytelniczych, komunikacyjnych, kulturowych, językowych i społecznych. Program zakłada, że uczeń ma nie tylko poznawać teksty, lecz także rozumieć ich sensy, rozmawiać o nich, interpretować je, tworzyć własne wypowiedzi, uzasadniać stanowisko i odnosić treści kultury do własnego doświadczenia.

W programie wyraźnie widoczny jest kierunek odejścia od modelu encyklopedycznego na rzecz uczenia się bardziej funkcjonalnego, pogłębionego i powiązanego z praktyką. Za wartościowe uznaję to, że kompetencje przekrojowe nie zostały potraktowane jako dodatek do kształcenia polonistycznego, lecz zostały wpisane w pracę z tekstem literackim, użytkowym, medialnym, kulturowym i językowym.

Na uwagę zasługuje obecność trzech perspektyw wskazywanych w założeniach nowej podstawy: kulturowej, medialnej i filozoficznej. Moduł kulturowy wiąże się z odbiorem literatury, filmu, teatru, komiksu, muzyki, sztuk plastycznych i innych tekstów kultury. Moduł medialny obejmuje między innymi rozpoznawanie faktów

i opinii, analizę przekazów, mechanizmy perswazji, dezinformację, higienę cyfrową oraz krytyczne korzystanie z narzędzi opartych na sztucznej inteligencji. Moduł filozoficzny służy rozwijaniu autorefleksji, rozmowie o wartościach, odpowiedzialności, wspólnotcie, wolności, tożsamości i wyborach moralnych.

Takie rozwiązanie oceniam pozytywnie, ponieważ odpowiada realnym potrzebom współczesnych uczniów. Uczniowie funkcjonują dziś w świecie nadmiaru informacji, szybkich komunikatów, przekazów medialnych, uproszczeń i manipulacji. Edukacja polonistyczna powinna pomagać im nie tylko czytać literaturę, lecz także rozumieć język, media, kulturę i samych siebie. Program *Moim zdaniem* wpisuje się w ten kierunek.

Ocena poprawności merytorycznej i dydaktycznej

Program ma spójną i czytelną koncepcję pedagogiczno-metodyczną. Jego mocną stroną jest model spiralny, w którym te same umiejętności i zagadnienia powracają w kolejnych klasach na wyższym poziomie trudności. W wypadku języka polskiego jest to szczególnie ważne, ponieważ rozumienie tekstu, budowanie wypowiedzi, argumentowanie, świadoma praca z językiem czy interpretowanie tekstów kultury wymagają systematyczności, powtarzalności i stopniowego pogłębiania.

Pozytywnie oceniam funkcjonalne ujęcie gramatyki i nauki o języku. Program nie sprowadza świadomości językowej do mechanicznego rozpoznawania części mowy, części zdania czy środków stylistycznych. Pokazuje język jako narzędzie myślenia, komunikacji, precyzyjnego wyrażania intencji, budowania relacji i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym. Jest to zgodne z kierunkiem zmian w dydaktyce języka polskiego, w którym wiedza językowa powinna służyć praktyce komunikacyjnej, a nie funkcjonować w oderwaniu od wypowiedzi ucznia.

Program dobrze łączy kształcenie literackie, kulturowe, językowe i medialne. Widać w nim próbę zachowania równowagi między tekstami ważnymi dla kultury a materiałami bliższymi doświadczeniu uczniów. Dobór praktyk lekturowych uwzględnia zarówno klasykę, teksty istotne dla kultury polskiej i europejskiej, jak również literaturę dziecięcą i młodzieżową, teksty popularne, gatunkowe, medialne i użytkowe.

Za szczególnie wartościowe uznaję wprowadzenie autonomii czytelniczej, czyli możliwości wyboru części tekstów przez uczniów przy wsparciu nauczyciela. Takie rozwiązanie może sprzyjać budowaniu motywacji do czytania, zwłaszcza w klasach, w których tradycyjna praca z lekturą nie zawsze przynosi oczekiwane efekty. Autonomia czytelnicza nie oznacza rezygnacji z wymagań, lecz pozwala uczniowi wejść w kontakt z literaturą w sposób bardziej osobisty i odpowiedzialny.

Mocną stroną programu jest jego praktyczny charakter. Dokument nie ogranicza się do ogólnych deklaracji, lecz wskazuje konkretne sposoby pracy: laboratoria projektów i doświadczeń, dni tematyczne, przekład intersemiotyczny, myślenie wizualne, działania dramowe, pracę w parach i zespołach, tworzenie wypowiedzi użytkowych, argumentacyjnych i twórczych. Dzięki temu nauczyciel otrzymuje nie tylko wykaz treści, lecz także kierunek organizacji procesu dydaktycznego.

Na uznanie zasługuje obecność doświadczeń edukacyjnych. Program zakłada, że uczeń ma działać, tworzyć, współpracować, rozwiązywać problemy, podejmować decyzje i dokonywać autorefleksji. Tak rozumiana edukacja polonistyczna jest bliższa współczesnej szkole: mniej oparta na odtwarzaniu gotowych informacji, a bardziej na rozumieniu, interpretowaniu, komunikowaniu się i stosowaniu wiedzy w praktyce.

Indywidualizacja i edukacja włączająca

Program został opracowany z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb uczniów. Wykorzystanie myślenia wizualnego, map myśli, ikon, działań ruchowych, dramy, pracy projektowej i przekładu intersemiotycznego może wspierać uczniów z trudnościami w czytaniu i pisaniu, dysleksją, ADHD, obniżoną koncentracją, trudnościami językowymi, a także uczniów w spektrum autyzmu.

Szczególnie ważne jest to, że program dopuszcza różne sposoby pokazania rozumienia tekstu: nie tylko przez klasyczną wypowiedź pisemną, lecz także przez plakat, komiks, scenkę, mapę myśli, prezentację, nagranie, działanie projektowe czy wypowiedź ustną. Takie rozwiązania są wartościowe, ponieważ pozwalają nauczycielowi lepiej rozpoznać rzeczywisty poziom rozumienia treści przez ucznia. W wielu wypadkach trudność ucznia nie polega na braku myślenia czy braku interpretacji, lecz na barierze językowej, grafomotorycznej, organizacyjnej albo

emocjonalnej. Program daje nauczycielowi narzędzia, które mogą tę barierę ograniczać.

Równocześnie program uwzględnia potrzeby uczniów o wysokim potencjale. Zadania otwarte, projekty, możliwość samodzielnego wyboru ścieżki pracy, działania twórcze, wykorzystanie technologii oraz zadania wymagające krytycznej analizy informacji pozwalają rozwijać uczniów zdolnych nie tylko w zakresie wiedzy polonistycznej, lecz także w obszarze przywództwa, samodzielności, argumentacji, kreatywności i odpowiedzialności za proces uczenia się.

Ocenianie, samoocena i monitorowanie postępów

W programie wyraźnie obecne jest ocenianie kształtujące. Cele lekcji formułowane w języku ucznia, kryteria sukcesu, informacja zwrotna, samoocena, portfolio oraz refleksja nad procesem uczenia się stanowią ważne elementy wspierające rozwój ucznia.

Program wzmacnia ocenianie kształtujące, rozumiane jako bieżące wspieranie ucznia w procesie uczenia się, poprzez cele sformułowane w języku ucznia, kryteria sukcesu, informację zwrotną, samoocenę i refleksję nad postępami. Nie wyklucza to oceniania sumującego, lecz pozwala osadzić je w szerszym procesie monitorowania rozwoju ucznia.

Pozytywnie oceniam zwłaszcza włączenie samooceny do działań projektowych i podsumowań działań. Uczeń ma okazję nazwać, czego się nauczył, co już potrafi, co wymaga dalszej pracy i jaki był jego wkład w pracę zespołu. Takie rozwiązanie wzmacnia odpowiedzialność za własny rozwój, a jednocześnie pozwala nauczycielowi lepiej monitorować postępy uczniów.

Wartością programu jest także portfolio ucznia. Gromadzenie prac, projektów, notatek, wypowiedzi i działań twórczych pozwala obserwować rozwój w dłuższej perspektywie. W wypadku języka polskiego jest to szczególnie istotne, ponieważ kompetencje czytelnicze, interpretacyjne, językowe i komunikacyjne rozwijają się stopniowo i nie zawsze są widoczne w pojedynczym sprawdzianie.

Przydatność programu w praktyce szkolnej

Program *Moim zdaniem* może być wartościowym narzędziem pracy nauczyciela języka polskiego, ponieważ łączy wymagania programowe z praktyką szkolną. Uwzględnia różne style uczenia się, zróżnicowane potrzeby uczniów, konieczność pracy z tekstami kultury, rozwijanie wypowiedzi ustnej i pisemnej oraz coraz ważniejszą edukację medialną.

Istotne jest również to, że program pozostawia nauczycielowi przestrzeń do podejmowania decyzji dydaktycznych. Nie zamyka pracy polonistycznej w sztywnym schemacie, lecz proponuje kierunek, zestaw narzędzi i sposób myślenia o lekcji. W praktyce szkolnej ma to duże znaczenie, ponieważ klasy różnią się poziomem umiejętności, tempem pracy, zainteresowaniami i potrzebami wychowawczymi.

Program może się dobrze sprawdzić zarówno w pracy z klasami aktywnymi, lubiącymi działania projektowe i twórcze, jak i w grupach wymagających większego uporządkowania, wsparcia oraz stopniowego budowania samodzielności. Warunkiem skutecznej realizacji będzie świadome planowanie pracy przez nauczyciela oraz dostosowanie proponowanych działań do możliwości konkretnej klasy.

Uwagi i rekomendacje

Ponieważ program szczegółowo opracowuje klasę IV, a klasy V–VIII opisuje w formule ramowej i perspektywicznej, rekomenduję jego bieżącą aktualizację wraz z ukazywaniem się kolejnych części serii oraz ewentualnymi doprecyzowaniami dotyczącymi wymagań egzaminacyjnych. Nie traktuję tego jako zastrzeżenia do wartości programu, lecz jako naturalną konsekwencję etapowego wdrażania reformy i materiałów wydawniczych.

Podsumowanie

W podsumowaniu stwierdzam, że program *Moim zdaniem. Program nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej* stanowi przemyślaną, spójną i merytorycznie poprawną propozycję nauczania języka polskiego na drugim etapie edukacyjnym. Łączy wymagania przedmiotowe z potrzebą rozwijania kompetencji czytelniczych, komunikacyjnych, kulturowych, medialnych i społecznych uczniów.

Program może stanowić wartościowe narzędzie pracy nauczyciela języka polskiego, ponieważ odwołuje się do dobrych praktyk dydaktycznych, wzmacnia podmiotowość ucznia i daje przestrzeń do prowadzenia edukacji polonistycznej w sposób aktualny, angażujący i zgodny z kierunkiem nowej podstawy programowej.

Pozytywnie opiniuję program *Moim zdaniem. Program nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej* jako uwzględniający wymagania i kierunek nowej podstawy programowej, poprawny merytorycznie oraz przydatny do realizacji języka polskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej.

Białystok, 15 czerwca 2026 r.

Ewa Ziejewska
nauczycielka języka polskiego